

ГОРАН Д. ПОПОВИЋ¹
УНИВЕРЗИТЕТ У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ПАЛЕ

РИМСКА ПУТНА СТАНИЦА *GENSIS*

САЖЕТАК. *Gensis* представља прву станицу на римској комуникацији *Sirmium–Argentaria*, која је повезивала престоницу провинције Доња Панонија са богатим рудницима сребра дуж средњег тока реке Дрине. Изузев помене на Појтингеровој табли о путној станици *Gensis* нема других података у историјским изворима. До сада је било више покушаја да се поменута путна станица лоцира у Лозници, Лешници, брду Видојевици и селу Румска. Поред разматрања аргумената на којима су се заснивале претходне убикације, у раду се, на основу археолошких и нумизматичких налаза, износи и један нови предлог локације путне станице *Gensis*.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: *Gensis*; путна станица; римске комуникације; Доња Панонија; Сирмијум; Аргентарија.

Долином реке Дрине пролазила је значајна античка комуникација која је повезивала *Sirmium* (Сремска Митровица) са рударским дистриктом *Argentaria*. Поменута комуникација даље је настављала на југ до Сарајевског поља, одакле је један правац водио до Салоне, центра провинције Далмације, а други кроз данашњу Херцеговину до Нароне, значајне трговачке луке.²

Појтингерова табла (*Tabula Peutingeriana*) представља једини историјски извор за античку комуникацију *Sirmium–Argentaria*.

¹ gopovic@gmail.com

Рад је примљен 17. октобра 2019, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 3. децембра 2019.

² За више о античким комуникацијама на простору Херцеговине: Самарџић, 2010; Самарџић, 2014а; Самарџић, 2014б; Самарџић, 2014в; Самарџић, 2018.

У питању је средњовековна копија римске путне карте на којој су представљене најзначајније комуникације са путним станицама, као и растојање између њих.³ Према поменутој карти, дуж комуникације *Sirmium-Argentaria* налазиле су се две путне станице, *Gensis* и *Ad Drinum*.

Путна станица *Gensis* налази се на VI сегменту Појтингерове табле. Од Сирмијума *Gensis* је удаљен 30 римских миља, односно око 44 км, док растојање *Gensis-Ad Drinum* износи 15 римских миља, или око 22 километра. На основу назива путне станице *Ad Drinum*, што у преводу значи „Код Дрине“, може се закључити да се налазила у близини реке Дрине (Роровић, 2018а, стр. 13). То би истовремено значило да се путна станица *Gensis* није налазила у непосредној близини претходно поменуте реке.

До сада је било више покушаја да се одреди правац римске комуникације *Sirmium-Argentaria*. Карл Пач (*Carl Patsch*) први је изнео мишљење да је римска комуникација пролазила Мачвом до реке Дрине, коју досеже или прелази код путне станице *Ad Drinum* (Patsch, 1905, стр. 1708). У односу на Пача, Конрад Милер (*Conrad Miller*) знатно је прецизнији у одређивању правца комуникације *Sirmium-Argentaria*. Према Милеру, античка комуникација води десном обалом реке Дрине, коју прелази код данашњег Зворника, а затим даље наставља ка Домавији (*Domavia*), административном центру рударске области *Argentaria* (Miller, 1916, стр. 472, сл. 143). Милерова теза често је преузимана од каснијих истраживача без претходне провере на терену.⁴ Иако Феликс Каниц (*Felix Kanitz*) помиње да је од Лешнице до Лознице путовао античком комуникацијом, за тако нешто, бар за сада, нема доказа на терену.⁵ Васиљевић помиње остатке римског пута између Малог Зворника и Бање Ковиљаче, „видљивог још местимице до средине прошлога века“, али не и извор за ову тврдњу.⁶

Према Иви Бојановском, римска комуникација је водила десном обалом Дрине коју прелази код Хан Палатора, у селу Шепак, у близини граничног прелаза Шепак-Трбушница (Војановски, 1981, стр. 190). Међутим, Бојановски не помиње разлоге који су га навели на тај закључак. Да прелаз преко реке Дрине није могао

³ За више о Појтингеровој табли: Шкриновић, 1974, стр. 35–37; Dilke, 1987, стр. 238–242.

⁴ В.: Гарашанин, 1951, стр. 115; Васиљевић и Трбуховић, 1985, стр. 35; Арсић, 2011, стр. 68, сл. 2.

⁵ В.: Kanitz, 1904, стр. 374.

⁶ В.: Васиљевић и Трбуховић, 1985, стр. 35.

бити код Хан Палатора указује положај поменутог локалитета у односу на остатке римског пута откривеног у селима Брањево и Горњи Шепак.⁷ Наиме, на овом месту римска комуникација не пролази непосредно поред Дрине, као што то чини савремена комуникација, већ се успиње обронцима Мајевике до Горњег Шепка, заобилазећи на тај начин Хан Палатор.

По мом мишљењу, античка комуникација *Sirmium-Argentaria* прелазила је реку Дрину код села Лешнице (раније Љешница) и даље настављала левом обалом наведене реке. Наиме, између Лешнице и Јање у прошлости је постојао газ који је омогућавао прелаз преко реке Дрине (Роровић, 2018а, стр. 14). Не треба искључити могућност да је истовремено једна римска комуникација водила и десном обалом реке Дрине. Ипак, за тако нешто, за сада, нема доказа на терену.

Страни путописци, који су долином реке Дрине путовали у 19. веку били су први који су покушали да одреде локацију путне станице *Gensis*. Француски истраживач Ами Боу (*Ami Boué*) лоцирао је *Gensis* на месту данашње Лознице (Boué, 1840, стр. 393). Међутим, Каниц искључује могућност да се на простору града Лознице налазила поменута путна станица. Као разлог за то Каниц истиче да се растојање између Сремске Митровице и Лознице не уклапа у растојање *Sirmium-Gensis* (Kanitz, 1904, стр. 377). Поред тога, на територији града Лознице, као и приградских насеља, до сада нису откривени археолошки налази који би се довели у везу са античким периодом. Према Каницу, путна станица *Gensis* налазила се на локалитету Видин град, на дрду Видојевици, у непосредној близини села Лешница (Kanitz, 1904, стр. 374).

Почетком XIX века у Скеланима, на левој обали Дрине, откривен је уломак епиграфског споменика на коме се помиње насеље *Gerd* (Patsch, 1907, стр. 438–439). Натписно поље наведеног споменика само је делимично сачувано и гласи: - -] / Ilv[i]r q(uin)[q(uennalis) -] / GERD(- - -) IT[-] / m(- - -) l(ibens?) p(osuit?) (ILJug 1535). Ово откриће навело је Пача на претпоставку да је на Појтингеровој табли „*mjesto Gerdis krivo pisano Gensis*“ (Patsch, 1907, стр. 439). Међутим, Пачова претпоставка није научно утемељена.

Милер је доста неодређен код убицирања путне станице *Gensis*. Према Милеру, поменута станица се налазила на реци Јадар, јужно од Лешнице (Miller, 1916, стр. 472). На месту данашње Лешнице путну станицу *Gensis* лоцирају: Драга и Милутин Гарашанин,

⁷ В.: Ворличек, 1896, стр. 197–200.

Миодраг Грбић и Иво Бојановски (Гарашанин, 1951, стр. 115; Грбић, 1953, стр. 13; Војановски, 1981, стр. 190; Војановски, 1984, стр. 247–248). Међутим, ниједан од претходно поменутих истраживача није изводио теренска истраживања у овом делу Србије.

На основу остатака рудних копова у селу Румска, на источним обронцима планине Цер, Слободан Душанић је *vicus Gensis* лоцирао у поменутом селу (Dušanić, 2003, стр. 252). Душанићев предлог убикације прихватио је Владимир Петровић (2015, стр. 42).

ВИДОЈЕВИЦА КАО ЛОКАЦИЈА ПУТНЕ СТАНИЦЕ *GENSIS*

Видин град је локални назив за остатке објеката на врху Видојевице, источног обронка планине Цер, која се налази у непосредној близини Лешнице. На платоу димензија 70 x 90 метара евидентирани су трагови зидова, а испод њега трагови земљаних опкопа.⁸

Путујући западном Србијом Каниц је посетио локалитет Видин град. На Видојевици Каниц најпре лоцира путну станицу *Gensis* (Kanitz, 1892, стр. 135). Међутим, поменути истраживач касније мења мишљење. „*Sicher ist nur, dass es auf den Grundfesten des Kastells des Langgesuchten römischen Gensis entstand, das ich nach den Massen der Pent. Tafel bei Ljesnica ansetzte*“ (Kanitz, 1904, стр. 374). Из претходно наведеног може се закључити да је Каниц био мишљења да се на Видојевици налазе остаци средњовековног утврђења, које је на основама античког насеља *Gensis*. Међутим, Каниц не помиње разлоге који су га навели да промени првобитно мишљење.

Наводећи локалитет Видин град, Д. и М. Гарашанин само преносе Каницово мишљење (Гарашанин и Гарашанин, 1951, стр. 144–145). Међутим, у истом делу брачни пар Гарашанин (1951, стр. 115) помиње Лешницу као локацију путне станице *Gensis*. Ипак, треба истаћи да у Лешници до сада није откривено ништа што би указивало на постојање насеља у античком периоду. Мада Грбић и Бојановски помињу Лешницу као локацију путне станице *Gensis* основано је претпоставити да поменути истраживачи под Лешницом подразумевају и брдо Видојевицу.⁹

Радивоје Арсић је мишљења да се на Видојевици налазе остаци римске путне станице. Међутим, поменути истраживач не идентификује Видојевицу са путном станицом *Gensis*. Наиме, Арсиће-

⁸ За више о локалитету на Видојевици, в.: Бошковић и Кораћ, 1953, стр. 45–46.

⁹ В.: Грбић, 1953, стр. 13; Војановски, 1981, стр. 190; Војановски, 1984, стр. 247–248.

во истраживање има за циљ само евидентирање римске војне инфраструктуре, али не и идентификацију са насељима познатим из историјских и епиграфских извора. Према Арсићу, већина путних станица на територији северозападне Србије може се „*поузвано дајовати у крај III и IV век*“ (Арсић, 2011, стр. 69). Међутим, Арсићев методолошки приступ је и више него дискутабилан. Одредити величину локалитета само на основу ретких површинских остатака, а затим на основу тога извести закључак о функцији, коју су остаци објеката могли да имају, веома је непоузвано. Наиме, још почетком XX века Пач је упозоравао да се „*ne izvide zaključci po indicijama, nađenim na površini*“ (Patsch, 1907, стр. 431).

У току шездесетих и седамдесетих година прошлог века Миливоје Васиљевић је извео више рекогносцирања терена на простору Мачве, Поцерине, Јадра и Рађевине. Преузимајући Каницово мишљење Васиљевић помиње да се на Видојевици налазе „*трагови средњовековног града, који почива на темељима неког античког утврђења, за кога неки сматрају да је Гензис*“ (Васиљевић, 1969, стр. 140). Васиљевић касније мења мишљење и наводи да се на врху Видојевице налазе остаци мањег римског утврђења (Васиљевић и Трбуховић, 1985, стр. 36).

На основу наведеног може се закључити да је научна историографија подељена око тога да ли се на локалитету Видин град налазе остаци објеката из античког или средњовековног периода. С обзиром на то да археолошка ископавања нису до сада извођена на Видојевици, док су надземни остаци зидова данас једва приметни, није могуће, бар за сада, одредити да ли се ради о античком или средњовековном утврђењу.

У прилог тези да се путна станица *Gensis* налазила на локалитету Видин град иду подаци са Појтингерове табле. Наиме, од Сремске Митровице Видојевица је удаљена око 42 километра. То се приближно уклапа у 30 римских миља, колико према Појтингеровој табли износи растојање *Sirmium–Gensis*. Поред тога, без обзира да ли римска комуникација прелази реку Дрину између данашње Лешнице и Јање, или, као што наводи Бојановски, то чини узводно код Хан Палатора, удаљеност Видојевице од брда Костур, у чијој се околини налазила путна станица *Ad Drinum*, уклапа се у растојање од 15 римских миља, односно 22 км колико износи растојање *Gensis–Ad Drinum* на Појтингеровој табли.¹⁰

¹⁰ За више о локацији путне станице *Ad Drinum*: Поповић, 2018а, стр. 11–30; Поповић, 2018б, стр. 206.

По мом мишљењу, без обзира на то да ли се на локалитету Видин град налазе остаци античких објеката они нису могли да припадају римској путној станици *Gensis*. Наиме, путне станице увек се налазе у непосредној близини римских комуникација.¹¹ Мада остаци римске комуникације *Sirmium-Argentaria* до сада нису откривени на десној обали Дрине, основано је претпоставити да поменути путни правац пролази долином, а не обронцима Цера.

По мом мишљењу, функција објеката на локалитету Видин град била је надгледање и заштита римске комуникације *Sirmium-Argentaria*. Заједно са брдом Градац у селу Локањ, на левој обали реке Дрине, Видојевица је сачињавала један шири одбрамбени систем јужно од Сирмијума (Роровић, 2018а, стр. 25–26).

ШЉОКУША КАО ЛОКАЦИЈА ПУТНЕ СТАНИЦЕ *GENSIS*

На левој обали реке Лешнице, између села Горњи и Доњи Добрић, налази се локалитет Шљокуша. Први подаци о Шљокуши везани су за средњовековне надгробне споменике који су са овог локалитета довезени у Лешницу и искоришћени као грађевински материјал (Бошковић и Кораћ, 1953, стр. 179). Поред стећака, на месту званом Црквина Васиљевић је открио остатке грађевинског материјала, опеке и имбрицеса (Vasiljević, 1974, стр. 147). „*Po pričanju vlasnika na ovom mestu postoje i temelji neke zgrade*“, наводи Васиљевић, „*ozidane lomljenim kamenom*“ (Vasiljević, 1974, стр. 147).

Полазећи од претпоставке да керамика није карактеристична за римске путне станице, недостатак налаза керамике на локалитету Шљокуша навео је Васиљевића да закључи да се на том месту налазила мања римска путна станица (Vasiljević, 1974, стр. 147). Једанаест година касније Васиљевић на локалитету Шљокуша лоцира путну станицу *Gensis* (Васиљевић и Трбуховић, 1985, стр. 36).

Непознато је да ли Васиљевић под недостатком керамике мисли на површинске налазе, или су пак на локалитету Шљокуша извођена мања археолошка ископавања, чији резултати нису објављени. Међутим, оно што је извесно јесте да се недостатак керамике не може довести у везу са римском путном станицом. Наиме, фрагменти керамичких посуда откривени су приликом археолошких истраживања путне станице *Idimum*, једине до сада

¹¹ В.: Vasić i Milošević, 2000, стр. 74–76; Bíró, 2017, стр. 180–185; Samardžić, 2013, стр. 51–66; Самарџић, 2014а, стр. 85–98; Самарџић, 2014в, стр. 385–408.

истражене римске путне станице на територији Србије (Vasić i Milošević, 2000, стр. 27).

СЕЛО РУМСКА КАО ЛОКАЦИЈА ПУТНЕ СТАНИЦЕ GENSIS

Полазећи од претпоставке да је *Gensis* био административни *vicus* античких рудника у доњем току реке Дрине, Душанић је предложио његово лоцирање на месту римског насеља у селу Румска, на источним падинама планине Цер (Dušanić, 2003, стр. 252). Према Душанићу, назир Румска потиче од речи Рупска, што на српском језику значи рударско село (Dušanić, 2003, стр. 252, нп. 27). Душанићеву тезу о лоцирању путне станице *Gensis* у селу Румска преузео је Петровић.¹²

На подручју између села Румске и Текериша евидентирани су остаци рударских јама, познати под називом „сребрне рупе“ (Спремић, 1985, стр. 61; Радовановић, 1994, стр. 241). Међутим, о остацима римског насеља у селу Румска, које наводи Душанић, нема помена у стручној литератури. Поред граничног подручја између села Румска и Текериш, остаци рударства на обронцима Цера до сада су евидентирани и између Текериша и Горње Бадање, као и у селу Трбосиље (Спремић, 1985, стр. 61–62). Ипак, за сада није засигурно утврђено да ли су у питању трагови античког или средњовековног рударства. На основу Дубровачког архива познато је да се на Церу експлоатисала руда у средњем веку (Спремић, 1985, стр. 61).

Против убикације путне станице *Gensis* у Румску указује и положај поменутог села у односу на римску комуникацију *Sirmium-Argentaria*, која је пролазила долином реке Дрине. Мада се растојање између Сремске Митровице и Румске, посматрано ваздушном линијом, уклапа у 30 римских миља, колико износи растојање *Sirmium-Gensis*, удаљеност Румске од путне станице *Ad Drinum* далеко је већа од 15 римских миља, колико се наводи на Појтинеровој табли. Из свега претходно поменутог може се извести закључак да село Румска не може бити локација путне станице, као ни викуса *Gensis*.

¹² В.: Петровић, 2015, стр. 42.

НОВИ ПРЕДЛОГ ЛОКАЦИЈЕ ПУТНЕ СТАНИЦЕ *GENSIS*

Трагајући за локацијом путне станице *Gensis* ранији истраживачи полазили су од претпоставке да се она налазила на десној обали Дрине. На тај начин потпуно су занемарена археолошка открића и остаци насеља на левој обали претходно поменути реке.

На левој обали Дрине, насупрот Лешници и Видојевици, налази се град Јања. У њеној околини регистровано је више локалитета који потичу из античког периода. На локалитету Црквисте пронађени су делови римске опеке. То указује на постојање објекта из римског периода (Пач, 1897, стр. 520; Ћремошник, 1988, стр. 89). Приликом пољопривредних радова на локалитету Ђебина башта или Обаришта откривени су остаци објекта и римски новац (Пач, 1897, стр. 520; Ћремошник, 1898, стр. 90). За претходно поменути локалитет, Бојановски користи назив Џелина башча или Озиришта (Војановски, 1981, стр. 155).

Римско насеље налазило се дуж леве обале реке Јање, око 2,5 км узводно од истоименог града, на парцелама званим Пачићи или Пачић брдо. Изузев аматерских ископавања од стране локалног хоће на поменутом локалитету нису до сада извођена археолошка истраживања.¹³ Међутим, током земљорадничких радова овде су пронађени опека, цреп, фрагменти римске керамике, римски новац и накит (Војановски, 1984, стр. 247). Приликом одрона земље откривена је римска некропола, као и фрагменти керамике, стакла и опеке (Kosorić, 1988, стр. 96). „*Na parceli Rame Zuverovića, na Pačiću,*“ наводи Бојановски, „*na dubini od 70 cm nađen je put od опека, širok do 6 metara*“ (Војановски, 1984, стр. 247). У непосредној близини Пачић брда, према селу Којчиновац, налази се локалитет Градина. У селу Којчиновац откривен је један уломак римског надгробног споменика (Kosorić, 1988, стр. 97) за који Бојановски претпоставља, по мом мишљењу неосновано, да потиче из Јање (Војановски, 1984, стр. 220).

Још је крајем XIX века Пач приметио да је Јања позната као „*находиште римских новца*“, али да се они налазе у приватним колекцијама (Пач, 1897, стр. 520). Код Л. Лазића у Јањи Пач је затекао „*лијећу колекцију*“ античког новца, у којој се налазила и једна драхма из Апологије (Patsch, 1896, стр. 419; Пач, 1897, стр. 520). Поред тога, Пач помиње и драхму из јадранске луке *Dirrhachium*,

¹³ В.: Војановски, 1984, стр. 247.

која се налазила у колекцији једног трговца у Јањи (Patsch, 1896, стр. 421; Пач, 1897, стр. 520).

Према Бојановском, на левој обали реке Јање налазило се значајно римско насеље „које је захваћало преко десет хиљада“ (Војановски, 1981, стр. 183). Међутим, није могуће да се у непосредној близини Сирмијума налази једно тако велико насеље, а да о њему нема помена код античких писаца, као и у епиграфским изворима.

Када се узме у обзир претпоставка да је римска комуникација од Сремске Митровице водила праволинијски до Лешнице, где прелази Дрину, добије се да је локалитет Пачићи од Сремске Митровице удаљен око 45 км, што се приближно поклапа са 30 римских миља колико износи растојање *Sirmium–Gensis*.

ЗАКЉУЧАК

Непостојање археолошких налаза из римског периода на подручју Лознице, као и знатно већа удаљеност од Сремске Митровице, указују на то да се на простору поменутог града није могла налазити путна станица *Gensis*. Положај села Румска у односу на римску комуникацију у долини Дрине наводи на закључак да поменуто село не може бити локација путне станице или викуса *Gensis*. Поред тога, изузев остатака рударских јама, мада није поуздано утврђено да ли је реч о античком или средњовековном рударству, ништа не указује на то да се у селу Румска налазило римско насеље.

Постојање археолошких остатака на врху брда Видојевице, уколико се утврди да потичу из античког периода, наводи на претпоставку да се на њеним обронцима или у подножју, могло налазити римско насеље. У прилог убикацији путне станице *Gensis* на Видојевици иду подаци са Појтингерове табле. Наиме, растојање од око 42 км, колико је од Сремске Митровице удаљена Видојевица, приближно је једнако са 30 римских миља, колико, према Појтингеровој табли, износи растојање *Sirmium–Gensis*. Међутим, иако је до сада извршено више рекогносцирања терена у околини Видојевице, приметно је да у селима поред реке Дрине нису регистровани археолошки локалитети који потичу из античког периода, али ни епиграфски и нумизматички налази. Насупрот томе, археолошки налази грађевинског материјала, некрополе и новца из римског периода недвосмислено указују на то да се на левој обали Дрине, на простору уз леву обалу реке Јање, а у непосредној близини истоименог града, налазило римско насеље. У односу на локалитет Видин град на Видојевици, лока-

литет Пачићи, на левој обали реке Јање од Сремске Митровице удаљен је нешто више од 30 римских миља.

Подаци којима тренутно располажемо нису довољни да би се са сигурношћу могло утврдити место где се налазила путна станица *Gensis*. Међутим, два места се издвајају као потенцијалне локације. У питању су дрдо Видојевица, источно од Лешнице и локалитет Пачићи, западно од Јање. За Видојевицу и Јању заједничко је да се приближно уклапају у милијацију са Појтингерове карте, која се односи на растојање *Sirmium–Gensis*. Такође, заједничко је и то да на оба локалитета нису до сада извођена археолошка ископавања.

ИЗВОРИ

Boué, A. (1840). *La Turquie d'Europe: observations sur la géographie, la géologie, l'histoire naturelle, la statistique, les moeurs, les coutumes, l'archéologie, l'agriculture, l'industrie, le commerce, les gouvernements divers, le clergé, l'histoire et l'état de cet empire*. Vol II. Paris: A. Bertrand.

Tabula Peutingeriana. (1976). *Codex Vindobonensis 324 I-II*. Graz: E. Weber.

Šašel, A. et J. (1986). *Inscriptiones Latinae quae in Jugoslavia inter annos MCMII et MCMXL repertae et editae sunt*. Ljubljana: Situla 25, Narodni muzej Slovenije.

ЛИТЕРАТУРА

Арсић, Р. (2011). Функција римске војне инфраструктуре на простору северозападне Србије. *Гласник*, 27, 61–81.

Бошковић, Ђ. и Кораћ, В. (1953). Видојевица. У: Ђ. Бошковић (ур.), *Археолошки споменици и налазишта у Србији I* (45–46). Београд: Српска академија наука.

Васиљевић, М. (1969). Топографија археолошких налазишта и споменика у Подрињу. *Годишњак историјског архива у Шайцу*, 7, 121–156.

Васиљевић, М. и Трбуховић, В. (1985). Јадар у праисторији и у античко доба. У: Б. Данило (ур.), *Јадар у прошлости* (27–39). Лозница: РО Радио Подриње.

Ворличек, Е. (1896). Римске старине у Брањеву котара зворничког. *Гласник Земаљског музеја Босне и Херцеговине*, VIII, 197–199.

Гарашанин, М. и Гарашанин, Д. (1951). *Археолошка налазишта у Србији*. Београд: Просвета.

Грдић, М. (1953). Западна Србија у Римско доба. У: Ђ. Бошковић (ур.), *Археолошки споменици и налазишта у Србији I* (13–15). Београд: Српска академија наука.

Пач, К. (1897). Мали римски нахођаји и посматрања. *Гласник Земаљског музеја Босне и Херцеговине*, IX, 511–539.

- Петровић, В. (2015). *Римска насеља и комуникације од Јагранана до Дунава (I-IV век)*. Ниш-Београд: Филозофски факултет: Балканолошки институт САНУ.
- Радовановић, В. (1994). *Шабачка Посавина и Поцерина: антиројогеографска истраживања*. Нови Сад: Офсетпринт.
- Самарџић, Г. (2014а). Путна станица *Asato* у историјским изворима. *Радови Филозофског факултета*, 16 (2), 85–98.
- Самарџић, Г. (2014б). Забиљешке о античким бунарима на комуникацији *Diluntum–Salluntum*. *Радови Филозофског факултета*, 16 (2), 211–218.
- Самарџић, Г. (2014в). Налази из села Градац и Убоско на комуникацији *Narona–Ad Zizio*. *Зборник радова Филозофског факултета*, XLIV (1), 385–408.
- Спремић, М. (1985). Јадар у средњем вијеку. У: Б. Данило (ур.), *Јадар у прошлости* (41–47). Лозница: РО Радио Подриње.
- Шкриновић, Г. (1974). Југословенске земље на Појтингеровој табли. У: Г. Шкриновић (прир. и ур.), *Monumenta cartographica Jugoslaviae I* (33–58). Београд: Историјски институт.
- Bíró, S. (2017). A Roman road station on the Pannonian limes. In: N. Hodgston, P. T. Bidwell, J. Schachtmann (Ed.), *Roman Frontier Studies 2009: Proceedings of the XXI International Congress of Roman Frontier Studies (Limes Congress) held at Newcastle upon Tyne in August 2009* (180–185). Oxford: Archaeopress Publishing.
- Bojanovski, I. (1981). Prilozi za topografiju rimskih i predrimskih komunikacija i naselja u rimskoj provinciji Dalmaciji (s posebnim obzirom na područje Bosne i Hercegovine) III - Prilog proučavanju antičkih naselja i komunikacija u istočnoj Bosni. *Godišnjak ANUBiH*, XIX, CBI knj. 17, 125–199.
- Bojanovski, I. (1984). Prilozi za topografiju rimskih i predrimskih komunikacija i naselja u rimskoj provinciji Dalmaciji (s posebnim obzirom na područje Bosne i Hercegovine), IV - Rimska cesta Siscia – Sirmium (Tab. Peut.) i njena topografija. *Godišnjak ANUBiH*, XXII, CBI knj. 20, 146–266.
- Čremošnik, I. (1988). Crkvište, Janja, Bijeljina. U: B. Čović (ur.), *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine II* (89). Sarajevo: Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine.
- Čremošnik, I. (1988). Đebina Bašta, Janja, Bijeljina. U: B. Čović (ur.), *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine II* (90). Sarajevo: Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine.
- Čremošnik, I. (1988). Pačić Brdo, Janja, Bijeljina. U: B. Čović (ur.), *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine II* (96). Sarajevo: Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine.
- Dilke, O. (1987). Itineraries and geographical maps in the early and late Roman empires. In: J. B. Harley and D. Woodward (Ed.), *The History of Cartography I* (234–257). Chicago: University of Chicago Press.

- Dušanić, S. (2003). Roman mining in Illyricum: Historical aspects. In: G. Urso (Ed.), *Dall'Adriatico al Danubio: L'Ilirico nell' eta greca e romana (247-270)*. Atti del convegno internazionale. Pisa: Edizioni Ets.
- Kanitz, F. (1892). *Römische Studien in Serbien: Der Donau-Grenzwahl, das Strassen-netz, die Städte, Castelle, Denkmale, Thermen und Bergwerke zur Römerzeit im Kö-nigreiche Serbien*. Wien: Tempsky in Komm.
- Kanitz, F. (1904). *Das Königreich Serbien und das Serbenvolk*. Leipzig: Verlag von Bernh. Mayer.
- Kosorić, M. (1988). Selo I, Kojčinovac, Bijeljina. U: B. Čović (ur.), *Arheološki lek-sikon Bosne i Hercegovine II* (89). Sarajevo: Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine.
- Miller, C. (1916). *Itineraria Romana: Römanische Reisewege an der Hand der Tabula peutingeriana*. Stuttgart: Verlegt von Strecker und Schröder.
- Patsch, C. (1896). Novci iz Apollonije i Dyrrhachija. *Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine*, VIII, 415-422.
- Patsch, C. (1905). Ad Drinum. In: G. Wissowa (Ed.), *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft (1708-1709)*. Stuttgart: J. B. Metzlersche Ver-lagsbuchhandlung.
- Patsch, C. (1907). Arheološko – epigrafska istraživanja povijesti rimske pro-vincije Dalmacije. *Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine*, XIX, 431-470.
- Popović, G. (2018a). Putna stanica Ad Drinum. *Prilozi Instituta za historiju*, 47, 11-30.
- Popović, G. (2018b). Rimske komunikacije u sjeveroistočnoj Bosni sa poseb-nim osvrtom na novootkrivenu dionicu puta na planini Bišini. *Acta Illyrica*, II, 193-216.
- Samardžić, G. (2010). Zu Problemen der Ubikation des römischen Straßen-netzes und der Raststätten Ad Zizio-Asamo in Süddalmatien. *Београдски историјски гласник*, 1, 51-67.
- Samardžić, G. (2018). Epigrafski miljokazi i njihov značaj za proučavanje rimskih komunikacija na jugu provincije Dalmacije. *Acta Illyrica*, II, 179-191.
- Vasić, M. i Milošević, G. (2000). *Mansio Idimum, rimska poštanska i putna stanica kod Medveđe*. Beograd: Arheološki Institut.
- Vasiljević, M. (1974). Rekognosciranje Podrinja. *Arheološki Pregled*, 16, 145-150.

GORAN D. POPOVIĆ
UNIVERSITY OF EAST SARAJEVO
FACULTY OF PHILOSOPHY

SUMMARY

ROMAN ROAD STATION GENSIS

Gensis was the first road station on the Roman road *Sirmium – Argentaria*, which connects the capital of the province of Pannonia Inferior with rich silver mines along the middle course of the Drina River. According to *Tabula Peutingeriana*, the distance between *Sirmium* and *Gensis* was 30 Roman miles, or about 44 km, while distance *Gensis – Ad Drinum* was 15 Roman miles or about 22 km.

A. Boué has located *Gensis* in the territory of modern town Loznica. However, in the territory of the town of Loznica, as well as suburban settlements, no archaeological findings have been discovered so far that would be related to the ancient period. Starting from the assumption that *Gensis* was the administrative *vicus* of the ancient mines in the lower course of the Drina River, S. Dušanić proposed that its location was in the village of Rumska, on the eastern slopes of Mount Cer. However, the position of the Rumska village in relation to Roman communication in the Drina valley leads to the conclusion that the mentioned village cannot be the location of *Gensis*.

According to F. Kanitz, *Gensis* road station was located on top of the Vidojevića hill. The existence of archaeological remains at the top of Vidojevića hill indicates that a Roman settlement could be found on its slopes. In support of locating the *Gensis* road station on Vidojevića, the data from the *Tabula Peutingeriana* supports this. However, although more field reconnaissance has been carried out so far in the vicinity of Vidojevića, it is noticeable that there are no archaeological sites from the ancient period in the villages on the right side of the Drina River, nor any epigraphic and numismatic findings. In contrast, the archaeological finds of building materials, necropolises, and coins dating from the Roman period indicate that the Roman settlement was located on the left bank of the Drina River, near the town of Janja.

The information we currently have is not sufficient to determine the location of the *Gensis* road station with certainty. However, two sites stand out as potential locations: Vidojevića Hill, east of Lešnica and Pačići, west of Janja.

KEYWORDS: *Gensis*; road station; Roman roads; *Pannonia Inferior*; *Sirmium*; *Argentaria*.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).